

Protocol

dalla seduta dil cussegl da vischnaunca,
venderdis, ils 17 da zercladur 2011,
dallas 20¹⁵ – 22²⁰ uras en halla Cons

Presidi: Rita Huonder-Tenner

Actuar: Ervin Maissen

Presents:

a) Cussegl	Clemens Berther
Heinrich Berther
Robert Cajacob
Bernadetta Caminada-Mühlebach
Emerita Flepp-Degonda
Victor Flepp
Pius Huonder	Martina Gienal-Caviezel
Rita Huonder-Tenner
Jordana Lozza-Desax
Pirmin Lozza
Pader Vigeli Monn
Flavio Murer (cun retard)
Alfred Spescha
b) Suprastonza
communala	Dumeni Columberg
Madlen Deflorin-Spescha	Iso Mazzetta
Roger Tuor (cun retard)
c) Referents	Marcel Friberg
Stefan Hantke	
d) Perstgisas	Giusep Columberg	Cecilia Maissen-Desax
e) Hosps	ca. 25 personas	

Presidenta dil cussegl da vischnaunca:

"Jeu beneventel Vus alla 19avla seduta dil cussegl da vischnaunca dalla perioda d'uffeci 2009/2012.

In cordial benvegni less era far a Vrena Werth, presidenta da Gastro Mustér. Il Hotel Rhätia ha schau examinar siu menaschi entras la fundaziun "Gastro-Audit". Vrena Werth ha contonschiu cun siu team il giudicament AA che corrispunda al predicat "excellent", cordiala gratulaziun e vinavon bia curascha e plascher cun tia fatschenta.

Medemamein in cordial beinvegni a Leo Hug, president da SMT e René Epp, president dil cussegl da vischnaunca da Tujetsch. René ed jeu, nus dus havein luvrau il davos temps dabia ensemen ed ei ha semussau ch'in tuatschin ed ina da Mustér san luvrar oreifer bein da cuminonza! Quella collaboraziun denter las duas vischnauncas sa segir era succeder en auters gremis. Ei ha gia semussau che nus savein setener ensemen e luvrar da cuminonza, quei tier ils pumpiers ed il cudisch funsil. Pia l'entschatta ei gia daditg fatga nus astgein mo buca star eri, schiglioc setschentein nus lu bein spert sin la via laterala, il tren va sper nus vi e la schanza d'in bien e sanadeivel prosperar per la regiun sisum la Surselva sauda tiel vargau.

Cun occasiun dalla radunonza da Grischun vacanzas l'jamna passada a Cazas ei il Center da sport e cultura Mustér vegnius honoraus da Svizra Turissem sco 5555avel menaschi cul sigil da qualitat (Q1). Persuenter cordiala gratulaziun.

Sco quei che las medias han informau ein la casa communal ed igl edifeci dalla Banca Raiffeisen Cadi vegni sanai igl onn vargau. Ils 21 da matg ei stau in di dallas portas aviartas. Ina roschada persunas han dau suatientscha agl invit e han nezegiau la pusseivladad da prender investa dils baghetgs sanai. La casa communal sco la Banca Raiffeisen fan ussa ina biala cumparsa, quei aschibein ordado sco era endadens.

L'jamna da cultura cun Gaelics, Sorbs e Fris dil nord ei stada in success cumplein. Il Forum cultural internaziunal Mustér ha giu envidau ad ina jamna da cultura a Mustér. Dalla partida ein treis minoritads da duas tiaras stadas, numnadamein dalla Scozia e dalla Germania. Ils organisaturs han purschiu a participontas e participonts sco era als interessents indigens in program fetg variont cun sentupadas da sault, musica e cant. L'jamna da cultura ei vegnida accumpignada d'ina lavur da studentas e students dalla secunda classa dil gimnasi dalla claustra da Mustér. Als organisaturs admittel grond engraziament.

Igl emprem da matg ha cusseglier Robert Cajacob entschiet sia nova piazza sco meinacasa dalla Casa da tgira s. Martin a Trun. Ad el giavischel bia plascher e cuntentientscha en sia nova sfida.

Quei ein mo entgins fatgs dil curriu e passau en nossa regiun. Nus havein in grond potenzial da cultura, sport, turissem, ed economia.....? Lein nus carmalar novs investurs en nossa regiun, lein nus che nossa giuventetgna sa puspei turnar anavos en la patria e fundar cheu lur famiglias drova ei novas plazzas da lavur ed ina collaboraziun sur nos cunfins. Il temps che mintgin sa tgirar igl agen curtgin turistic, cultural ni economic ei vargaus. Ensemen savein nus vegnir fermes, persuls essen e restein nus isolai.

Cun in bien patratg lein nus seregurdar da Stefania Tschuor-Maissen da Cavardiras, naschida ils 26 da december 1917, morta ils 26 d'avrel 2011; Fidel Deflorin-Huonder da Vitg, naschius ils 12 d'october 1914, morts ils 11 da zercladur 2011; Aluis Truaisch-Baselgia, naschius ils 26 d'uost 1910, morts ils 15 da zercladur 2011.

Ils defuncts ruaussien en pasch.

- Tractandas:*
1. Protocol nr. 18-2009/2012
 2. Turissem: Collaboraziun regiunala e refuorma dallas structurass (referents: Marcel Friberg, Stefan Hantke, Rita Huonder-Tenner)
 3. Plan da finanzas 2012 – 2016 (messadi nr. 27-2009/2012)
 4. Postulat pertuccont survetsch d'unviern – passapeis: Risposta dalla suprastanza communal (P2 -2009/2012)
 5. Postulat davart in studi da factibilitad (Machbarkeitsstudie) pertuccont ina colligiazion dils uclauns Segnas-Acletta-Clavianev cun ina via per promover l'attractivitat e la mobilitad dils uclauns sco era ina punt pendenta per spassegiar denter Ragischs e Pignola: Risposta dalla suprastanza communal (P3-2009/2012)

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 19-2009/2012
Seduta dils 17 da zercladur 2011

1. Protocol nr. 18-2009/2012

Presidenta dil cussegl da vischnaunca Rita Huonder-Tenner

Il protocol ei vegnius tarmess tier per posiziun. Enteifer ils 5 dis fixai ei vegniu inoltrau neginas objecziuns.

Il protocol nr. 18-2009/2012 dalla seduta dils 14 d'avrel 2011 vegn approbaus senza opposiziun.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

2. Turissem: Collaboraziun regiunala e refuorma dallas structuradas (referents: Marcel Friberg, Stefan Hantke, Rita Huonder-Tenner)

Marcel Friberg, menader da project

Ils resultats dallas discussiuns e reflexziuns dalla grupp da lavur "meisa rodunda" ein vegni presentai el rapport ch'ei vegnius suttamess al cussegl da vischnaunca e cumpeglian la regiun cun las vischnauncas d'Andermatt – Sedrun e Mustér. Il rapport ensiara 4 puncts cun la strategia che cuntegn ils elements impurtants, las schanzas cun perspectivas singularas, cundiziuns cun sligaziuns comunablas ed in agir cun promover la dinamica che sedat dallas discussiuns e che promova ina sperta realisaziun.

La strategia ei da nezegiar las resursas turisticas avon maun (sco topografia, meteorologia ed accessibladad) ch'il spazi cumpigliau porscha. Talas resursas defineschan las pusseivladads enten crear purschidas che corrispundan als basegns dalla clientella che vegn plidentada. Quella sistematica ha menau ils participants dalla "meisa rodunda" tier la strategia per Mustér cun tschentiar las damondas, tgei sa vegnir sviluppu e tgei sa vegnir purtau sin fiera? Destinaziuns che han success, sesviluppadas a basa d'ina strategia purtada da tuts partenaris da clav.

Las schanzas per tuttas treis destinaziuns sedifferenzieschan denter la purschida d'unviern e las ulteriuras stagiuns. Igl intent sa gie buca esser da far diever dall'infrastructura avon maun mo in pèr paucas jamnas la stad resp. igl unviern. Ei basegna ina strategia che garantiescha ina buna occupaziun sur silmeins 10 meins.

La topografia naven da Mustér entochen Andermatt ei unica e porscha naven dalla primavera sur la stad entochen viaden igl atun pusseivladads da sedivertir els contuorns dad ina entira paletta da muntognas e pass accessibels a pei, cun auto, pendiculara, tren, mountain-bike etc.. Cheutras sedattan pusseivladads singularas per sviluppar sin fundament d'ina clara strategia fermas purschidas en collaboraziun denter tuts treis loghens turitics. Cundiziun ei da realisar consequentamein projects e purschidas el rom dallas pretensiuns strategicas, per che las resursas naturalas sappien vegnir cumbinadas culs basegns dil hosp sils secturs dall'infrastructura.

Pigl unviern adempleschan ils treis loghens buca ils aspects ch'ins spetga d'ina destinaziun turistica. Per quei intent eis ei necessari ch'ils territoris da skis da tuts treis loghens vegnan colligiai in cun l'auter. La fiera turistica accepta buca pseudoproducts che resplendan ella vendita ina purschida che corrispunda buca alla realitad. Ina realitad senza colligiazion ei consequentamein ina realitad che sclauda in product d'unviern comunabel per Mustér – Sedrun ed Andermatt e che torpedescha structuradas comunablas.

La colligiazion dil territori da skis da Mustér cun Sedrun ed Andermatt ei giavischada e pusseivla. Era la damonda da realisar ils stabiliments d'ennevar ei actuala. Sch'ei reussescha da canalisar tuttas forzas en direcziun dallas opziuns colligiazion ed ennevar, vegn il product d'unviern da Mustér a far in grond progress da dimensiun singulara.

Confederaziun, cantun e vischnauncas (San Gottardo, resp. Mustér sco equivalent partenari el rom dil svilup dils territoris da skis) ensemen cun las pendicularas ston esser partenaris cun in scopo identic per tschentar il fundament per quellas perspectivas singularas.

Ils partenaris da clav sorprendan la responsabladad e procuran per la dinamica necessaria. Perquei eis ei da sustener la strategia definada e segidar da viver quella a moda dinamica. Dar temps (entochen ils 31 d'uoost 2011) als partenaris da construir il fundament per ina collaboraziun che promova la visiun per in territori da skis naven da Mustér sur Sedrun entochen Andermatt. Cheutras scaffir la basa per saver seposiziunar sin fiera cun products che san vegnir structurai e commercialisai comunablamein.

Stefan Hantke, directur da Sedrun Mustér Turissem

Rapporta davart ils emprems resultats dalla grupp communabla per marketing. Per in bien marketing eis ei necessari da risguardar ils giavischs da tuts pertuccai sco hosps da vacanzas, la populaziun, passants, investurs ed il commerci indigen. Perquei intent eis ei da tgirar igl image e la qualidad da viver e da procurar e tgirar ina buna infrastruttura cun buns products. Ins sa constatar ch'il turissem ei ina branscha dalla quala tuts profiteschan directamein ni indirect. En Svizra flessegian duas tiarzas dallas entradas ord il turissem en autras branschas. Dalla destinaziun Sedrun Mustér vegnan circa 80% dalla creaziun da valur generadas entras il turissem.

La grupp da lavur per marketing, che secumpona dallas uniuns gastronomicas, dallas pendicularas e da Sedrun Mustér Turissem, ha fixau in plan directiv cun in preventiv per la sesiun d'unviern 2011/2012. Per quei intent stattan a disposiziun ord las taxas per la promoziun dil turissem la summa da frs. 475'000.--. La responsabladad per l'execuziun schai tier Sedrun Mustér Turissem.

L'incarica da SMT ei da reunir las prestaziuns dils purtaders e da plazzar quellas a favur d'ina plivalur per tuts sin fiera. El center stattan ils hosps, la fiera ed ils products d'aulta qualidad e buca interess particulars. La devisa duei esser, vender e buca administrar, drizzau enviers il hosp e buca anenviars.

Rita Huonder, presidenta dil cussegl da vischnaunca

"Jeu haiel gia differentas gadas numnau tgei impuls che han motivau mei e René Epp da lantschar ina petiziun. Realitad ei, ch'igl ei enteifer mo 10 dis stau pusseivel da rimnar varga 1000 suttascripziuns. Quei corrispunda a biebein 40% dils votants dallas vischnauncas da Tujetsch e Mustér. Per quellas duas vischnauncas munta quei ina fetg gronda participaziun. La populaziun giavischa da saver dir enzatgei en caussa e dat d'entellir ch'igl ei tuttavia buca tuttina ad ella, tgei che capeta cun las plazzas da lavur e cun nossa giuventetgna. La tema dalla populaziun tgei che succeda cun nossa regiun ei giustificada ed igl interess fetg gronds.

Il fatg che 40% ni dus tschunavels dils votants han enteifer 10 dis suttascret la petiziun, muossa claramein che la populaziun ei buca cuntenta cugl agir dils exponents turistics e politics dils davos meins! Las pendicularas han il mument, quei ord nossa vesta e la vesta dil pievel, memia gronda pussonza pertuccont tgei che duei ni duei buca succeder ella destinaziun turistica dad Andermatt-Sedrun-Mustér. Jeu hai denton buna speranza, che las pendicularas prendien la dretga decisiun, risguardond il fatg, ch'ellas vivan aschibein dil turissem sco dils indigens. Ina regiun turistica Andermatt-Sedrun-Mustér, ch'ei ord vesta turistica bein la megliera sligiazion, pretenda era ina buna collaboraziun denter Mustér e Sedrun, e quei sin mintga sector.

Cun sustener la petiziun ha la populaziun da Mustér e Tujetsch fatg diever d'in instrument politic democratic. Jeu interpreteschel quei sustegn dil pievel aschia: La politica ha surschau memia bia cumpetenzas sil sector dalla collaboraziun economica als turistichers. Ussa drova ei denter tuts involvai dapli discuors en caussa. Il turissem ei buca nosssa suletta branscha, cunzun ston ils giavischs ed il meini dalla politica e dil commerci vegnir sentius e plazzaus pli fetg en quels discuors.

Dapli che dus tschunavels da votantas e votants giavischan ina stretga collaboraziun denter las duas vischnaucas da Mustér e Tujetsch. En la realisaziun munta quei, che las instanzas politicas procurien per bunas cundiziuns da basa, per ina buna collaboraziun sil sector turistic ed economic denter las duas vischnaucas.

Differentas ga hai jeu udiu ch'ina petiziun seigi buca ligionta e nosssa acziun seigi stada pil gat. Schebein ina petiziun ei ligionta ni buc, sur da quei ston ins buca discuorer, quei ei ina caussa dalla responsabladad viers ils petents ed il pievel che ha susteniu la petiziun. Jeu partel da quei fatg, che las executivas dallas duas vischnaucas hagian buca mo priu per enconuschientscha tgei che dus tschunavels da votantas e votants giavischan, mobein ch'ellas ein era gia vidlunder d'exequir las pretensiuns fatgas. Jeu quentel d'astgar haver la fidonza ellas suprastonzas communalas e pretendel ch'ellas prendien serius la voluntad dil pievel, ch'ei vegnida demussada claramein ord la petiziun.

Igl ei ussa uras e temps da finalmein prender serius l'opiniun dalla populaziun e da realisar ina strategia comunabla sil sector turistic da Mustér e Sedrun.

Ils loghens turistics Mustér e Sedrun drovan ussa sligiazions, las qualas s'orienteschan als basegns dil hosp ed dalla populaziun da nosssa regiun. Buca mo ils purtaders, ils investurs han giavischs e dretgs, mobein era nos hosps sin ils quals nus essan tuts pli che mai visai vi.

Sin l'informaziun comunabla dallas suprastonzas communalas, sil pli tard igl 1. d'october 2011, sin las strategias dils delegai dallas duas vischnaucas entochen la fin da quest meins, mo era sin la declaronza d'intenziun dallas duas pendicularas sundel jeu fetg spanegiada e cun mei aunc biars auters. Jeu sperel fermamein che la petiziun, il giavisch dalla populaziun, porti fretg e che tuts involvai mondien ussa ella medema direcziun."

Cusseglier Heinrich Berther, representant dallas autoritads communalas ella gruppa da lavur

La participaziun alla gruppa da lavur ei stada ina fetg interessanta incarica. Allas autoritads communalas s'auda in engraziament pil sustegn d'ina collaboraziun vicendeivla, sco era per tuts sforzs a favur d'in bien svilup economic. La gruppa da lavur, ch'ei vegnida empalada cun distincziun entras Marcel Friberg, ha dau ina gronda investa el potenzial ch'exista sin differents secturs enteifer nosssa regiun, seigi quei sil sector turistic, commercial, cultural e dalla scolaziun.

In fil tgietschen ch'ei seditas entras tuttas discussiuns ei la necessitad d'ina buna collaboraziun. Mo da cuminonza vegnin nus da dar il damogn allas sfidas che spetgan nus egl avegnir. Per quei eis ei impurtont da fixar bunas strategias e da reflectar quellas. Da resumar las forzas per saver realisar da cuminonza las strategias fixadas. Ins ha dilucidau in tschuppel pusseivladads che stattan a disposiziun e ch'in tschuat da quels acturs ein

promts da collaborar. Impurtont ei che la populaziun sappi vegnir integrada el senn che politica senza pievel ei semeglient sco in lungatg senza plaid. In aspect tenor il proverbii romontsch "tgi che paga camonda" sto vegnir risguardaus e cheu giogan las pendicularas sco impurtonts purtaders d'infrastructura turistica ina impurtonta rolla. Perquei ha la collaboraziun da succeder cun grond respect vicendeivel denton era cun il fiug "sogn" necessari per la caussa.

La colligiaziun turistica denter Andermatt-Sedrun-Mustér ei in niebel postulat che basegna gronds sforzs finansials, era davart dil maun public. Per la realisaziun ein aschibein vischnaucas, cantuns e las pendicularas dumandai.

La filosofia duei esser ina regiun, il cantun sustegn sulettamein ina strategia communabla. Plinavon sa la regiun quintar cul sustegn dalla confederaziun per tuts projects cunteni el program San Gottardo. Quei fatg astga buca vegnir sutschazegiaus. Per Mustér ha igl aspect cultural cun la claustra e cun auters purtaders mo era las pusseivladads sil sectur dalla scolaziun ina muntada speciala. Plinavon schai Mustér central, en cuort temps contonschan ins ils pli differents loghens climatics da nossa tiara (Tessin, Gottard etc.). Ils aspects da contonscher entras ina collaboraziun vicendeivla ina ferma regiun turistica ein buns. En connex cun fusiuns astgan ins era spitgar dil cantun interessants impuls, a vesta da vuler reducir il diember dad oz 184 vischnaucas sin 80 resp. 50 vischnaucas. Quei savess haver midadas era per las vischnaucas da Sursassiala. A tgi che setegn vid il vegl mauncan ils mauns vits per tschaffar il niev, in prospereivel avegnir ei pusseivels mo da cuminonza.

Dumeni Columberg, president communal

"Sunter quellas detagliadas informaziuns e posiziuns sai jeu aunc resumar la posiziun dallas autoritads communalas. Aschibein il cussegl da vischnaunca sco la suprastanza communal e adina e cun tutta consequenza s'engaschai per ina collaboraziun regionala.

Avon 14 onns ein las duas uniuns da cura Mustér e Sedrun s'unidas ad ina organisaziun communabla "Sedrun Mustér Turissem" (SMT). Las duas vischnaucas da Tujetsch e Mustér sco era ils partenaris turistics han susteniu quei process da tutta forza. Denter auter eis ei vegniu elaborau ina lescha communabla per igl incasso dallas taxas da cura e taxas per la promoziun dil turissem.

Sco quei ch'il directur Stefan Hantke ha gest informau, organisescha SMT numerus arranschaments, diregia in sistem da reservaziun, procura per ina vasta informaziun dils hosps e per in bien marketing e segida d'organisar il bus local. Sin proposta dalla « meisa rodonda » eis ei gia vegniu installau ina gruppa da lavur che coordinescha las acziuns da marketing. Quei ei in progress ed in success.

La suprastanza communal ed il cussegl da vischnaunca han cumbattiu tuttas emprovas da separar Mustér e Sedrun. Quei ch'ei vegniu construiv cun tonta breigia e stenta astga buca vegnir destruiv d'in mument sin l'auter. Il cuntrari: Per ademplir a moda efficienta las incaricas actualas e futuras ei ina intensiva collaboraziun indispensabla. Ei drova estructuras professionalas ed in budget d'ina certa grondezia per saver sepresentar e seposizionar silla fiera turistica naziunala ed internaziunala.

La Sursassiala collaborescha sin numerus secturs e quei cun success. Denter quellas treis vischnaucas existan stretgs ligioms. Jeu numnel per exempel la fusiun dils pumpiers, la Casa da tgira Sursassiala, uniuns sportivas, la lescha da taxas e cura e biaras autras caussas.

En quei connex ina remarca: La manutaziun dallas taxas da cura ei ina veglia pendenza. En ina acziun intensiva da varga dus onns eis ei finalmein reussiu da tschaffar tuts locaturs da habitaziuns secundaras per saver incassar las taxas debitadas. Cheutras han ins saviu recaltgar ina bufatga summa.

Dil reminent ha la Regenza grischuna gest publicau il messadi per ina finanziaziun dallas activitads turisticas e per coordinar las taxas da cura. Il Cussegl grond tracta quei project aunc uonn e sche tut va bein, savein nus quintar cun ina sligiazion per igl onn 2013.

La Regenza accentuescha danovamein la necessitad d'ina collaboraziun regionala e l'urgenza da crear cuminanzas pli grondas. Davart dil Cantun savein nus pia quintar cun in marcant sustegn dallas stentas per ina collaboraziun regionala.

En sia seduta dils 26 da fevver 2010 ei il cussegl da vischnaunca s'exprimius encunter ina separaziun da Sedrun Mustér Turissem ed ha exprimiu il giavisch, ch'ei reusseschi d'anflar ina megliera collaboraziun denter las pendicularas da Mustér e Sedrun e ch'ei detti beingleiti in bigliet communabel. Ils 27 d'uost 2010 ei il parlament communal s'exprimius danovamein per il manteniment da SMT e per ina collaboraziun cun Sedrun ed Andermatt.

Cun grond interess ha il cussegl era priu enconuschientscha dalla retschercha dallas uniuns da giuventetgna Tujetsch e Mustér concernent la collaboraziun turistica nua ch'ina majoritad dominonta dalla populaziun (a Mustér varga 95 %) giavischa da mantener l'organisaziun turistica SMT ed in bigliet d'ir cun skis cumbinau.

Per surmontar las divergenzas ha Sedrun Mustér Turissem instradau in project per intercurir l'organisaziun turistica e per migliorar la collaboraziun denter ils differents partenaris. Il meinaproject Marcel Friberg ha orientau competentamein surlunder e Vus haveis obteniu il grond document.

La «meisa rodonda» cun ils exponents dil turissem e dallas duas vischnauncas ei sefatschentada cun las structuradas turisticas futuras ed ha intercuretg las pusseivladads d'optimar l'organisaziun e l'activitad turistica. Las autoritads communalas ein stadas representadas ella gruppa pintga entras cusseglier Heinrich Berther. Vus haveis gest udiu sia posiziun. Suenter intensivas discussiuns ei ella s'unida sin ina sligiazion che preferescha ina stretga collaboraziun denter Mustér, Sedrun ed Andermatt. Quella ei cumbinada cun ina colligiaziun dils territoris da skis. Entochen igl atun 2011 ston las organisaziuns ed ils purtaders turistics decider definitiamein, schebein els san s'accordar cun quella opziun. Nus sperein che tuts cumpigliai sustegnien ina tala declaronza (Absichtserklärung).

La vischnaunca da Mustér fa part dil project San Gottardo che vegn purtaus dallas regenzas dils quater cantuns Grischun, Uri, Valleis e Tessin. Quei fatg plaيدا per la collaboraziun cun Sedrun ed Andermatt. La vischnaunca da Mustér separticipescha al program da realisaziun tenor la nova politica regionala dalla Confederaziun (Umsetzungsprogramm NRP). Il project d'ina colligiaziun dils territoris da skis ei incorporaus en quei program.

Per ina collaboraziun cun la val d'Ursera plaيدا era il ressort turistic d'Andermatt (ASA). Malgrad certs fastedis fa quei project buns progress. Las empremas alzadas dil hotel da noblezia, Chedy, stattan gia. Plinavon ein ins vid construir il podest, sil qual las casas vegnan tschentadas, sco era la piazza da golf. In'activitad da baghegiar stravaganta! Entras nossa

vischinonza sperein nus da saver profitar da quei center turistic. Aschibein igl iniziand, Samih Sawiris sco ses directurs Franz Egle, Raymund Cron, sco era Gérard Jenni han adina puspei declarau, ch'els seigien interessai ad ina collaboraziun cun Mustér. Quei ei oravontut impurtont per la stad. Fazit: in potenzial ed ina schanza che nus stuein nezegiar.

Nossa gronda speranza ei Acla da Fontauna. Il plan d'areal Acla da Fontauna ei approbaus ed impurtaus el cudisch funsil. Cheutras existan premissas optimalas per la realisaziun dil project. Denton caschuna la spazzada dil vegl object enorms cuosts. La gruppa d'interessents ha elaborau in project fetg generus ed attractiv. Igl ei era reussiu d'anflar ina societad che menass il complex. La finanziaziun fa denton aunc adina fastedis e nus sperein ch'ìls investurs sappien beingleiti sedecider definitivamein da realisar quella ovra, che dess ina nova dimensiun a Mustér.

In auter factur ein las habitaziuns secundaras. Cantun e Confederaziun pretendan claras disposiziuns sin quei sector ed igl ei da quintar cun massivas restricziuns. Ensemen cun igl uffeci cantunal per economia e turissem (AWT) ed igl uffeci per il svilup dil territori (ARE) elaborescha la suprastanza communal – en concordanza cun la vischnaunca da Tujetsch – dapresent in studi davart quella problematica per silsuenter saver prender las mesiras adequatas (Lenkungsabgabe). Pia era cheu, in project, nua nus luvrein stretgamein cun la vischnaunca da Tujetsch.

In signal positiv ei plinavon la petiziun dalla presidenta dil cussegl da vischnaunca da Mustér e dil president dil cussegl da vischnaunca da Tujetsch per «in avegnir turistic comunabel en Sursassiala», in postulat che ha anflau grond sustegn ella populaziun. A Mustér han 666 vischins e vischinas susteniu quei giavisch ni quella pretensiun. Quei ei in niev mussament, che nossa populaziun e quei en omisduas vischnauncas, giavischa ina stretga collaboraziun e renviescha ina separaziun.

Ina buna concordanza havein nus anflau tier la posiziun dalla consultaziun tier il plan directiv regional. Las duas suprastanzas da Tujetsch e Mustér han priu ina posiziun comunabla e denter auter francau il suadont : «Ina finamira sto esser ina colligiaziun da tariffas denter Ursera, Tujetsch e Disentis/Mustér e cun la Viafier MGB en quei senn ch'ìls trens da sport curseschan el futur igl unviern silla entira reit denter Andermatt, Dieni, Sedrun e Disentis/Mustér. Quei postulat ei da menziunar supplementar-mein sin pagina 19 dil sboz (potenzial da sesviluppar)».

In auter fatg positiv ei la posiziun visavi il plan d'ina colligiaziun dils territoris da skis denter la Val d'Ursera e la Surselva. La suprastanza communal da Mustér insista che quella stoppi era cumpigliar Mustér. Nus havein giu success cun quella pretensiun. Ella ei vegnida acceptada dil comite directiv San Gottardo, aschia che nus astgein quintar, ch'era las quater regenzas da UR, VS, TI e GR sustegnien quella pretensiun.

Sin fundament da quella declaronza ein era las Pendicularas Mustér SA s'exprimidas per quella colligiaziun, aschinavon che la pretensiun, che Mustér vegni menziunaus expressivamein. Quei ha il president dil cussegl, dr. Heinz Schumacher, communicau a mi e quei ei fetg legreivel. Marcel Friberg ha gest attestau quei fatg. Aschia havein nus la speranza, che las Pendicularas Mustér SA sappien s'accordar cun la proposta dalla meisa rodunda.

Il rapport final dalla meisa rodunda ei dacuort vegnius suttamess a Gastro Mustér e Val Medel, allas Pendicularas Mustér SA, all'uniun da mistregn e commerci, alla scola da skis ed a SMT. Els ein vegni supplicai da prender

posiziun entochen la fin da quest meins e nus sperein cun ina posiziun positiva, gest sco la proposta suttamessa al cussegl.

Forsa aunc ina remarca concernent la visiun dalla colligiaziun dil territori da skis Ursera – Surselva. Ins plaيدا cheu d’investiziuns stravagantas, da 150 – 200 milliuns francs. Ei dat denton era pusseivladads da realisar quella visiun pass per pass, cun disposiziuns che cuostan bia pli pauc e che caschunan negina opposiziun. Per exempel sa la colligiaziun sil pass vegnir realisada denter Nätschen e l’Alpsu cun in sistem da trens pendularis sil binari existent dalla MGB. Dil reminent ei era il president dallas Pencilularas d’Andermatt, Franz Steinegger, dil medem meini. Jeu hai aunc plidau oz cun el sur da quella pusseivladad.

Fazit: Nus essan sin buna via d’anflar ina buna collaboraziun turistica en concordanza, da finalmein saver terminar quellas discussiuns internas e da semetter cun anim e cun tutta forza alla realisaziun dalla nova strategia, dalla collaboraziun regiunala e da projects concrets. Quei ei urgentamein necessari. En quei senn supplicheschel jeu Vus en num dalla suprastanza communal d’acceptar la proposta preparada en concordanza cun il biro dil cussegl da vischnaunca. Bien engraziament.”

Debatta generala

Cusseglie Clemens Berther

La presentaziun dils resultats dalla gruppa da lavur ei stada fetg interessanta. Il cussegl da vischnaunca ha adina susteniu la collaboraziun enteifer la regiun. El engrazia per la buna lavur, sco era pils aspects a favur d’ina collaboraziun futura. Per tgi ch’ei buca sefatschentaus cun tuts detagls existan aunc bravs embrugls. En mintga cass eis ei necessari da promover la collaboraziun. La collaboraziun denter Andermatt-Sedrun-Mustér ei denton mo pusseivla cun ina colligiaziun denter ils territoris da skis da Sedrun e Mustér. Sedrun ed Andermatt ein aschi damaneivel che la colligiaziun schai sin maun. Perquei eis ei da s’engaschar cun forza che las pendicularas funcziuneschien bein e da promover ina buna collaboraziun denter tuts partaders.

Cusseglie Robert Cajacob

Sin quels resultats han ins spitgau gia daditg. Ils resultats dattan raschun a tut quels ch’ein s’engaschai a favur d’ina collaboraziun enteifer la regiun sco era als postulats dil pievel e dalla politica. Ei vegn buca ad esser sempel da realisar tut quels projects. Perquei vegn ins a stuer redimensiunar sin quei ch’ins sa realisar. Il rapport dalla gruppa dat in bien sentiment ed ins astga haver speranza sin in bien avegnir.

Cusseglie Victor Flepp

Ord ils referats han ins saviu veser che nossa regiun dispona da buns products e che nus essan en ina buna posiziun. Igl ei semussau che nus nezegein buca optimal quei ch’ei avon maun. Cun nezegiar meglier las resursas purschein nus las cundiziuns da rama per crear buns plazs da lavur. Impurtont ei ch’il rapport daventi buca in tigher da pupi. La lavur enteifer la gruppa da lavur sco representant dil commerci ei stada fetg interessanta. Ei muossa ch’igl ei necessari da saver siglir mintgaton sur l’atgna umbriva sch’ins vul realisar enzatgei. En mintga cass ei il postulat da realisar pass per pass senza vuler sfurzar enzatgei necessari. Tuts acturs ein clamai da colaborar. La politica sa mo scaffir bunas cundiziuns da rama per che commerci e mistregn sappien crear e mantener e crear piazzas da lavur a favur da tuts habitonts.

Decisiun

Cun 14 encunter 0 vuschs approbescha il cussegl da vischnaunca sin fundament dalla resoluziun dils 26 da fevrer 2010, dalla posiziun dils 27 d'uoost 2010, dalla recumandaziun dalla grupp da lavur "meisa rodunda" dil project per intercurir l'organisaziun turistica e per migliurar la collaboraziun denter ils differents partenaris (Optimavista), en special dil rapport final "Avegnir dil turissem – Sedrun – Mustér – Andermatt" sco era dalla petiziun "per in avegnir turistic communabel ella Sursassiala", la sligiazion preferida, numnadamein ina stretga collaboraziun denter Mustér – Sedrun ed Andermatt cun la pretensiun ch'ina colligiazion dils territoris da skis denter la Val d'Ursera e la Surselva cumegli era Mustér.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

3. Plan da finanzas 2012 – 2016 (messadi nr. 27-2009/2012)

President communal

Dacuort ha il cussegl da vischnaunca tractau il quen communal ed il rapport da gestiun che fuorman la basa actuala pil plan da finanzas. La situaziun finanziaria ei semigliurada. Perquei eis ei pusseivel d'alzar la limita per las investiziuns d'annualmein 1.7 a 1.9 milliuns francs. Malgrad quella migliur drova ei vinavon gronda precauziun. Las summas per igl onn 2012 ein pli u meins ligiontas pil preventiv. En num dalla suprastonza communal suplichescha il president da prender enconuschienscha dil plan da finanzas 2012 – 2016.

Cusseglie Victor Flepp, president dalla cumissiun da gestiun

La cumissiun da gestiun e la suprastonza communal han salvau ina seduta comunabla. La situaziun muossa ch'ins ha tenui bein casa. Il plan da finanzas duei esser in muossavia. Tutta precauziun pretendan singulas spartas, cunzun la sparta sanadad, quei ton pli che certas decisiuns dil cantun ein buca enconuschentas. En quei senn sustegn la cumissiun da gestiun las ponderaziuns dalla suprastonza communal en connex cul plan da finanzas.

Discussiun generala

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun generala.

Program d'investiziun

Scolaziun

Cusseglie Heinrich Berther

La scolaziun ei fetg impurtonta per la vischnaunca da Mustér, quei sco center dalla scola populara mo era per nezegiar sinergias cun la scola media. Il cantun preveda da reveder el decuors digl onn 2011 la lescha da scola. A vesta dallas consequenzas che quella revisiun ha per la vischnaunca eis ei necessari da s'exprimer. Ton pli che la lescha cantunala duei buca mo risguardar ils basegns dils centers, mobein era quels dallas regions periferas. Las sligiazions previdas duein esser finanziamein supportablas. Perquei eis ei impurtont da s'avischinar e da s'organisar bein ella regiun per esser preparaus per las provocaziuns dil futur.

Geraua Madlen Deflorin-Spescha

Pren bugen encunter quellas objecziuns. Denter las vischnauncas cuoran gia differentas discussiuns pertuccont la collaboraziun sil sector da scola. Quels discuors basegnan denton temps. Tuts participai sestentan per bunas sligiazions.

Center da sport e cultura

Cusseglie Pirmin Lozza

Ha la cumissiun strategica pil Center da sport e cultura gia fatg ponderaziuns tgei che duei succeder cun las localitads sut la halla da tennis ch'eiin gia dapi in temps libras? Fuss ei buca era necessari d'integrar il CSC

en la purschida turistica dalla regiun? Specialmein era per dis da malaura la stad.

President communal

L'occupaziun ed il diever da quellas localitads ei in tema fetg complex. In emprem pass vegn fatgs cun colligiar il CSC alla reit da scaldar dalla Recal. Ulteriuramein eis ei previu d'optimar il menaschi sil sector energetic. Igl inschignier d'energia suttametta entochen l'entschatta fenadur propostas.

Co il CSC duei sepresentar el futur dependa da differents facturs, buca il pli davos dil menaschi previus ad Acla da Fontauna. Igl ei necesari da coordinar ils interess dils interessents e da nezegiar tuttas sinergias pussevlas.

Plinavon setracta ei da risguardar las cumpetenzas finanzialas. Perquei sto il volumen total dallas investiziuns previdas esser enconuscents. Sco quei ch'il cussegl da vischnaunca ha giavischau, vul la suprastonza communal preparar in concept general, che risguarda tuts basegns. Igl ei da quintar, che la damonda da credit stoppi vegnir suttamessa ad ina votaziun dil pievel.

Traffic

Cusseglia Robert Cajacob

Las vias ein per part en ina situaziun desastrusa. A caschun dalla davosa radunonza da vischinadi a Segnas ha quei fatg dau gronda discussiun, denter auter la Via Salez. La situaziun ei aschi precara ch'igl ei gia capitau ch'in pur ei sederschius cun la carga sin vias da cultivaziun. Schegie che la reduenziun dil deivet per ca. 2.8 milliuns francs ei ina legrevla cussa, eis ei tuttina necessari d'impunder avunda mieds pil manteniment dallas vias. La suprastonza communal duei risguardar quei fatg tier la preparaziun dil preventiv e dil plan da finanzas.

Gerau Iso Mazzetta

Affirmescha il fatg che las vias ein buca en in bien stan. Tuttina eis ei necessari da tschentar prioritads. Perquei ch'era autras spartas ein visadas vi sin lur mieds finansials. La suprastonza communal vegn denton a ponderar co la situaziun sa evtl. vegnir migliurada.

Quen current

Il cussegl da vischnaunca desista d'ina discussiun.

Decisiun

Cun 14 encunter 0 vuschs pren il cussegl da vischnaunca enconuschientscha dil plan da finanzas 2012 - 2016.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

4. Postulat pertuccont survetsch d'unviern – passapeis: Risposta dalla suprastanza communal (P 2 -2009/2012)

Gerau Iso Mazzetta

“Las ponderaziuns fatgas en caussa fatschentan il departament da baghegiar sco era la suprastanza communal dapi liung temps. Parallel cun il postulat era il departament da baghegiar gia vidlunder da sclarir la problematica dil sal sco era la rumida intensiva da neiv. Perquei ein era pliras vischnauncas vegnidas visitadas e nus havein schau informar davart la rumida da neiv sco quei ch'ella vegn praticada ellas vischnauncas da Claustra, Tavau, Scuol e Savognin. Igl ei vischnauncas turisticas che schaian sin circa la medema altezia sur mar sco Mustér.

Vinavon ha giu liug in discuors cun il departament da construcziun bassa dil cantun. Il resultat da quei discuors ei ch'ei vegn sensibilisau ils manischnzs sin il better sal el vitg. La qualidad da certas vias, per exempel la via Sursilvana, ei aschi miserabla (Fahrspuren) ch'ei basegna dapli sal. Quei problem vegn denton sligiaus entras la sanaziun dalla via previda. Medemamein duess vegnir menau naven pli stedi las panuglias als urs dallas vias el vitg, aschia ch'ei duess era cheu esser pusseivel da spargnar sal.

Il postulat cuntegn ina certa discrepanza che selai buca sligiar tecnicamein. La rumida per ils pedunzs sto esser megliera che quella per il vehichels. Vegnan per exempel ils passapeis rumi ner, survegn la via ina butschegna da sal entras il better sal sils passapeis che caschuna situaziuns prigulusas e buca tolerablas per ils autos.

La situaziun cuntraria, che la via vegn rumida ner ed ils passapeis vegnan manteni alvs, dat ei en plirs loghens. Quei pretenda denton ch'ils passapeis vegnan sgarai si mintga damaun cun in vehichel special (praticau a Tavau).

Negina rumida dil stradun cantunal pretenda era in vehichel special, che lai sgarar si las plattas-glatsch che seresultan da marschaunas (caschuna donns vid la cuvrida e gronds cuosts, mira Tujetsch). Igl ei semussau ch'igl ei a Mustér cun siu traffic da transit, sia situaziun topografica dallas vias sco era l'altezia sur mar buca pusseivel da mantener alv las vias sur liung temps.

La finamira ei denton clara. Garantir la segirtad. Spargnar da stiarner sal. En ina fasa da neiv e temperaturas freidas mantener la situaziun alva, aschiditg sco pusseivel e responsabel. Puncts neuralgics per pedunzs sco era per vehichels duein retscheiver speciala atenziun.

Forsa ch'in sviament atras in tunnel lubess in'otra pratica. Quel alzass en scadin cass l'attractividad da nies bi vitg. El senn da quellas ponderaziuns ei la suprastanza communal buca pronta da prender encunter il postulat.”

Cussegliera Emerita Flepp-Degonda

Ils arguments dalla suprastanza communalina ein plausibels. Ton pli ch'ei dat in tschuat vias che vegnan rumidas dil cantun e che la vischnaunca ha buca bia pusseivladads. In factur ei era il problem dalla responsabladad. Tuttina ha il fatg co las vias vegnan rumidas ed en tgei situaziuns che quei succeda, intima d'inoltrar il postulat per sclarir quellas damondas. La postulanta sa s'accordar cun la risposta dalla suprastanza communalina, aschia ch'il postulat ei liquidaus.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Cussegl da vischnaunca 19-2009/2012
Seduta dils 17 da zercladur 2011

5. Postulat davart in studi da factibilitad (Machbarkeitsstudie) pertuccont ina colligiazion dils uclauns Segnas-Acletta-Clavianev cun ina via per promover l'attractivitat e la mobilitad dils uclauns sco era ina punt pendent per spassegiar denter Ragischs e Pignola: Risposta dalla suprastanza communal (P3-2009/2012)

Gerau Iso Mazzetta

“En connex cun il studi per ina eventuala meglieraziun funsila che vegn terminada el decuors dil meins d'ost ein quellas duas colligiazions vegnidas risguardadas. Schebein quellas san vegnir realisadas tecnicamein aschia semuossa il proxim pass dalla meglieraziun.

Tier la colligiazion denter Acletta e Clavianev traversa ina eventuala via il territori dil Crest Muntatsch, in bi territori per spassegiar. Cheu sedattan en mintga cass conflicts cun l'idea da realisar in intschess intact da spassegiar.

Cun la punt denter Mumpé Medel e Pignola semuossa la situaziun sco suonda. La pli cuorta distanza sedat denter Ragischs e Sontga Gada, la quala munta a ca. 300 m. Ina punt cun quella distanza pagabla sa sche insumma pusseivel vegnir realisada sulettamein sco punt da sugas (mira Trifftbrücke l=170 m, 350'000.-). Aschia ina punt liunga ed aulta ei buca caussa da mintgin e sa segiramein buca vegnir duvrada sco senda da mintgadi. L'idea da realisar quella colligiazion ei futuristica e duess, sche insumma, vegnir prida en mira a liunga vesta. Ton pli ha la vischnaunca sil sectur dil manteniment da vias sco era dall'infrastructura turistica d'ademplier tontas incaricas – era a vesta dallas vias che vegnan surdadas in tec alla gada alla vischnaunca entras il cantun – che la realisabladad da quella punt ei strusch pusseivla.

Aschia vegn la pusseivladad da colligiar ils uclauns da Peisel – Acletta – Clavianev intercuretga en connex cun il studi dalla meglieraziun funsila. L'idea dalla punt sa esser ina idea pil futur. En quei senn ei la suprastanza communal buca prompta da prender encunter quei postulat.”

Cusseglieger Clemens Berther

Ei surstaus dalla risposta dalla suprastanza communal. El giavischa buca ch'il project vegni realisau immediat, denton insista el sin il studi da factibilitad. Perquei pretenda el ina votaziun.

President communal

La suprastanza communal ei dil meini, che quellas damondas sappien vegnir sclaridas en connex cun il studi davart la meglieraziun funsila, actualmei en lavur. Pinavon vegnan differents studis per vias forestalas elaborai dapresent. Ei cunvegn d'examinar igl emprem quels preprojects avon che dar novas incaricas e far lavur dubla.

Cusseglieger Clemens Berther

Insista sin la votaziun.

Decisiun

Cun 10 encunter 0 vuschs e 4 abstenziuns approbescha il cussegl da vischnaunca il postulat da cusseglier Clemens Berther che pretenda in studi da factibilitad (Machbarkeitsstudie) pertuccont ina colligiaziun dils uclauns Segnas-Acletta e Clavaniev cun ina via per promover l'attractividad e la mobilitad dils uclauns sco era ina punt pendentia per spassegiar denter Ragischs e Pignola.

Presidenta dil cussegl da vischnaunca

La proxima seduta dil cussegl da vischnaunca ei previda per venderdis, ils 26 d'uoost 2011. Il program vegn tarmess tier pli tard.

Suenter la seduta envida la vischnaunca ad in refrestg el Hotel Furca. Igl emprem sitg ei pagaus dalla vischnaunca.

Cussegl da vischnaunca Disentis/Mustér
La presidenta: Igl actuar:

Rita Huonder-Tenner

Ervin Maissen

Disentis/Mustér, ils 18 da zercladur 2011

G:\Uffeci baghegiar\Cussegl da vischnaunca\Cussegl da vischnaunca 2009_12\Protocols\Cus0012_19.docx